

Masterplan Zuid **Metaalbuurt**

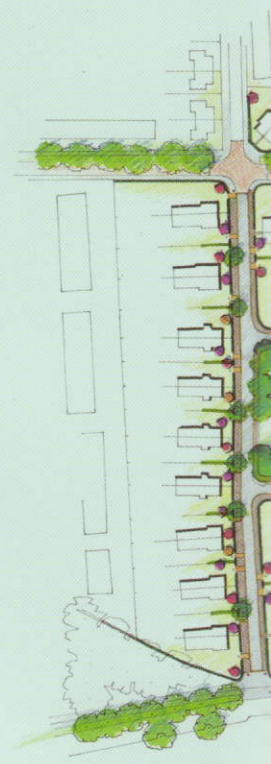

Het Monument

De Metaalbuurt is een karakteristieke buurt in de wijk Apeldoorn Zuid. Vanwege de specifieke kwaliteiten is deze buurt een beschermd stadsgezicht. Het Monument is een onderdeel van de Metaalbuurt. Het bestaat uit 180 woningen, deels historische bebouwing, deels nieuwbouw, die samen een uniek complex vormen.

Historisch wonen in Het Monument

Het complex dankt zijn naam Het Monument aan de 118 historische woningen, ontworpen door de architecten A.H. Wegerif en J.H. Klosters, die alle gemeentelijk monument zijn. Ruimte, veel groen en grote tuinen geven dit deel van de Metaalbuurt het karakter van een tuindorp. Het voelt er alsof de tijd heeft stilgestaan.

Houtjesdorp

Houtjesdorp, dat dateert uit 1917-1918, is het oudste deel van de Metaalbuurt. Eind 1917 begint De Goede Woning aan de bouw van 98 woningwoningen tussen de Hoenderparkweg en de Arnhemseweg. Dit terrein heette "Het land van Houtjes" in de volksmond, naar de familie Houtjes die het in eigendom had toen het gebied nog akkerland was. Na de onopgeloste moord op boer Houtjes in 1917 verkochten de erfgenamen de grond aan de gemeente voor een bedrag van 20 cent per vierkante meter. De grond werd later tegen kostprijs aan De Goede Woning doorverkocht. Deze eerste buurt, die in 1918 werd voltooid, stond bekend als "het Houtjesdorp". Oudere bewoners van de buurt kennen deze naam nog steeds.

De monumenten bestaan uit kleine geschakelde woningen, gebouwd in baksteen met een kap voorzien van een keramische gebakken pan. De huisjes vallen op door afwisseling in het metselwerk en door het gebruik van gevelstenen. De straten zijn breed, er zijn doorkijkjes en parken met zeer oude bomen.

De nieuwbouwwoningen zijn afgestemd op de schaal, sfeer en materialen van de bestaande woningen. Het stedenbouwkundig plan en de inrichting is geïnspireerd op het oude plan. Zo zijn er aan de toegangsweg vanaf de Arnhemseweg 12 woningen ontworpen in de stijl van de twee onder één kap van Wegerif. Zij vormen de overgang naar het Monument. Aan de randen langs de Arnhemseweg en Aluminiumweg zijn appartementen geplaatst om een goede begrenzing van het Monument te realiseren.

Wegerif

Het oudste deel van de wijk is ontworpen door de architect A.H. Wegerif. Dit onderdeel van Het Monument is van grote architectuurhistorische waarde en met zijn bijzondere ontwerp een belangrijk onderdeel van het oeuvre van Wegerif. Het complex is een behoorlijk gaaf voorbeeld van "moderne" sociale woningbouw.

Het is bijzonder voor de sociale woningbouw dat de woningen in de Metaalbuurt geen rijtjeshuizen zijn, maar altijd twee-onder-een-kapwoningen met bovendien nog enorme tuinen erbij. Dit maakt de woningen in cultuurhistorisch opzicht zeer

boeiend. Stedenbouwkundig is het ontwerp interessant, mede omdat er nog maar weinig voorbeelden van dergelijke tuindorpen intact zijn in Nederland. Er zijn dus voldoende redenen om deze belangrijke groep woningen voor het nageslacht te willen bewaren. Alle 98 woningen zijn dan ook gerestaureerd en de huidige inrichting van de tuinen en openbare ruimte is gebaseerd op het oorspronkelijke plan.

Klosters

In 1920 is het complex al uitgebreid met 95 woningen, ontworpen door architect J.H. Klosters. Van dit complex zijn 20 woningen aan de Staalweg gerestaureerd. De overige woningen zijn vervangen door nieuwbouw.

De bewoners

De eerste bewoners van de Metaalbuurt waren vooral fabrieksarbeiders, stukadoors en timmerlieden. In de grote tuinen verbouwden ze hun eigen groenten en fruit, en er was voldoende ruimte voor kleinvee en vogels. Op deze manier konden de bewoners in hun eigen onderhoud voorzien.

Verschillende families wonen al generaties lang in deze buurt, en moestuinen zijn er nog steeds.

Woningwet

De bouw van de Metaalbuurt werd mogelijk gemaakt door de invoering van de Woningwet van 1901. Deze wet moest een eind maken aan de erbarmelijke woonomstandigheden van de arbeidersklasse. Op 23 december 1915 werd de woningbouwvereniging "De Goede Woning" opgericht. De Goede Woning wilde de huisvesting van arbeidersgezinnen verbeteren. Hiermee begon de sociale woningbouw in Apeldoorn.

Restauratie en herinrichting Het Monument

De restauratie betreft 118 woningen, de meeste zijn van de architect A.H. Wegerif, het rijtje woningen aan de noordzijde van de Staalweg zijn van architect J.H. Klosters. Bij de restauratie zijn oorspronkelijke details, zoals roedes in de ramen, luiken en schoorstenen op de daken, weer teruggebracht. Omdat de oorspronkelijke woningen klein zijn, is aan de achterkant een ruime uitbouw gemaakt met daarin een bad- en een slaapkamer om aan de hedendaagse eisen te voldoen. Ook de tuinen en de woonomgeving zijn weer net als vroeger ingericht. Bermen, paden en ligusterheggen hebben hun oude beeld weer teruggekregen. Het groene beeld van de wijk werd altijd bepaald door de inrichting van de tuinen met bloemen, groenten en (nuts)bomen. Om dit beeld na de renovatie weer te herstellen is voor elk huis een 'adresboom' geplant met bijzondere bloei of bladkleur. Lopend of fietsend door de wijk is er zo altijd een bijzondere boom zichtbaar aangevuld met de nieuwe inrichtingen van de tuinen die naar verwachting weer even rijk zullen zijn als vroeger.

Ook bijzonder is het terugbrengen van de oude grindbermen in de hele wijk. Het originele wegprofiel zoals dat door Wegerif is bedacht heeft als uitgangspunt gediend voor het herinrichten van

de wegen maar ook in het terugbrengen van de oorspronkelijke 'onverharde' bermen met grind en opritten en looppaden van oude klinkers. Een nieuw type verlichtingsmast dat beter past bij het historische beeld maakt het beeld compleet.

De restauratie en het herstel van de oude structuur is begeleid door HM architecten uit Amsterdam. De nieuwe woningen zijn door dit bureau ontworpen met respect voor de oude structuur en het karakter van de buurt. Aan de randen langs de Arnhemseweg en Aluminiumweg zijn appartementen geplaatst om een goede begrenzing van het Monument te realiseren. Aan de toegangsweg vanuit de Arnhemseweg heeft HM architecten in navolging van het stedenbouwkundig plan van Wegerif 12 woningen ontworpen als twee-onder-één-kap die de overgang vormen naar het Monument toe.

Wonen in Het Monument

Na bijna 100 jaar is het karakter van de buurt nog steeds hetzelfde. Traditionele huizen, op grote kavels, in een groene en zorgvuldige ingerichte omgeving. Alles is op elkaar afgestemd, van bomen en heggen tot de kleuren van het grind en het houtwerk. Ongetwijfeld is dit karakter juist een belangrijke reden waarom u hier bent gaan wonen en waar u trots op bent. Het is een uniek stukje Apeldoorn, waar verleden, heden en toekomst elkaar gevonden hebben. De Goede Woning en de gemeente Apeldoorn vragen daarom uw hulp. Hieronder zijn een aantal spelregels beschreven die onmisbaar zijn om het unieke en monumentale karakter ook een toekomst te geven.

Voor de bewoners gelden enkele regels:

- Voor de ligusterhagen op de grens openbaar gebied – privé-terrein geldt:
  - dat ze gehandhaafd moeten worden op locatie waar ze zijn gepland bij oplevering en zoals ze zijn vastgelegd in het Definitief Ontwerp van de openbare ruimte;
  - dat bij noodzakelijke vervanging weer gebruik gemaakt moet worden van hetzelfde type ligusterhagen;
  - dat ze maximaal een meter hoog mogen zijn daar waar ze grenzen aan de openbare weg.
- Na de eerste aanloopfase van vijf jaar na aanplant gebeurt het onderhoud door de bewoners zelf.

- Voor de ligusterhagen op de grens tussen twee woningen geldt:
  - dat de hagen gehandhaafd moeten worden op de locatie zoals aangegeven in het Definitief Ontwerp en op de plek waar ze zijn aangeplant bij oplevering voor het gebied binnen de zone die in het bestemmingsplan is aangeduid als "tuin";
  - dat ze maximaal twee meter hoog mogen zijn.

- Voor de adresboom geldt:
  - de boom is aangeplant in de voortuin om een bijdrage te leveren aan het veelkleurige beeld van de wijk. De boom mag dan ook niet verplant worden naar andere delen van de tuin. Wel mag indien de bewoners dit wenselijk achten, de eerste twee jaar na oplevering de boom door bewoners binnen het gebied dat in het bestemmingsplan als 'tuin' is aangeduid worden verplant;
  - dat als de boom door ziekte of ouderdom gerooid moet worden, een nieuwe boom herplant dient te worden in de bestemmingsplanzone "tuin" met een minimale stamomvang van 16-18 millimeter;
  - dat men bij herplant kan kiezen uit boomsoorten zoals in het beplantingsplan omschreven. Dit zijn de Pluim es (*Fraxinus ornus* 'Obelisk'), Goudenregen (*Laburnum anagyroides*), de Olijfwilg (*Eleagnus angustifolia*) en de Parrotia (*Parrotia persica* 'Vanessa').

- Voor het grindpad naar de garage / berging geldt:
  - dat het pad gehandhaafd moet worden in de bestemming "tuin"; bij de monumenten tot de achtergevel van het monument, bij de nieuwbouw tot 3 meter achter de voorgevel conform het inrichtingsplan;
  - dat bij het aanvullen, herstellen of heraanleggen van het pad gebruik gemaakt moet worden van dezelfde kleurstelling en fractiegrootte grind;
  - materiaal: Morenegrind met een fractiegrootte van 5/15. Breedte minimaal twee meter;
  - tracering/ligging: volgens het inrichtingsplan en situatie bij oplevering.

- Voor het pad naar de voordeur geldt:
  - dat het gehandhaafd moet worden in de bestemming "tuin";
  - materiaal: 30 x 30 centimeter betontegel met basaltine toeslag;

- dat de breedte gehandhaafd moet worden op locatie zoals aangegeven op het inrichtingsplan;
- tracering: tussen stoep/voordeur en openbaar gebied conform het Definitief Ontwerp en inrichtingsplan.

Kleurstelling en toepassing houten delen

Als u het houtwerk gaat schilderen, moeten de bestaande kleuren gehandhaafd worden:

- de kozijnen in zowel het bestaande deel als de uitbreiding zijn wit Herfst en Helder 1645;
- de ramen en deuren aan de buitenkant zijn blauwgroen Herfst en Helder 1567;
- de luiken zijn blauwgroen Herfst en Helder 1567 of in combinatie met wit Herfst en Helder 1645.

Informatie

Wilt u meer informatie over een beschermd monument dan kunt u de brochure 'Beschermd monument of beeldbepalend pand?' opvragen bij de gemeente Apeldoorn telefoonnummer (055) 580 10 10 of downloaden via www.apeldoorn.nl/cultuurhistorie. Houdt u er rekening mee dat werkzaamheden aan een monument vergunningplichtig zijn?

Colofon

Voor vragen kunt u contact opnemen met afdeling Stedebouw en Cultuurhistorie, telefoonnummer (055) 580 10 10.

Vormgeving: Update Design, Apeldoorn
Druk: Felua-groep, Apeldoorn

Apeldoorn, najaar 2006

